

CSÉCSY GYÖRGY

A védjegyjog nemzetközi intézményrendszerének jellemzői

Mivel a védjegyjog az iparjogvédelem részét képezi az *iparjogvédelem* pedig hagyományosan *internacionális jogterület*¹ – a védjegyjog nemzetközi intézményei szervesen kapcsolódnak az iparjogvédelem nemzetközi intézményrendszeréhez.

Az iparjogvédelem területén a gazdasági és tudományos-műszaki együttműködés fejlődése és mind nemzetközibbé válása megfelelő jogi keretek kimunkálását, kialakítását tette szükségessé. E kívánatos kooperációnak a nemzeti keretek, az egyes országok jogrendszerének intézményei ugyanis már nem tudtak megfelelni, ezért elengedhetlenné vált az együttműködést elősegítő nemzetközi intézményrendszer kialakítása.

Az oltalom minimumának nemzetközi síkon való biztosítását a nemzetközi iparjogvédelem alapegyezménye, az 1883-ban létesült, többször felülvizsgált *Párizsi Unió Egyezmény* (a továbbiakban: PUE) biztosítja jelenleg is. A PUE az univerzalitás követelményéből folyóan törekszik arra, hogy teljes körűen fogja át az iparjogvédelem területére eső intézményeket.

Az iparjogvédelmi nemzetközi együttműködés fejlődése során azonban egyes kérdések részletesebb szabályozása, a jogegységesítés, illetve harmonizálás nagyobb intenzitása vált szükségessé. Ezek a törekvések csak részben vezettek a PUE előírásai kiegészítéséhez, az egyes részterületek részletesebb szabályozására szűkebb körű uniók, ún. mellékegyezmények (vagy külön egyezmények), speciális nemzetközi iparjogvédelmi megállapodások jöttek létre.

A mellékegyezmények szorosan kapcsolódnak a „főegyezményhez”, a PUE-hez. A kapcsolódás alapjául megemlítenő, hogy ezen egyezmények – néhány kivételtől eltekintve – a PUE valamelyik revíziós konferenciája következtében jöttek létre, másfelől viszont a *jogi kapcsolat* is kimutatható a fő- és a mellékegyezmények között.

A PUE ugyanis úgy rendelkezik, hogy a tagországai jogosultak egymás között az iparjogvédelem területén külön megállapodásokat kötni, ezek azonban nem állhatnak ellentétben a PUE rendelkezéseivel.²

---

¹ LONTAI ENDRE: *Jogegységesítés a nemzetközi iparjogvédelem területén*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988, 21. p.

² Párizsi Unió Egyezmény 19. cikk.

Az egyes mellékegyezmények a csatlakozást kifejezetten ahhoz a feltételhez kötik, hogy a csatlakozó PUE-tag legyen, utalás történik bennük a „főegyezmény”-re illetőleg leszögezik, hogy a mellékegyezmény élőírásai nem értelmezhetőek a PUE rendelkezésével ellentétesen, azokat nem sérthetik.³ A mellékegyezményeket is univerzális jellegűeknek tekinthetjük, hiszen általában valamennyi PUE-tag részvételét írják elő az együttműködés területein.

A mellékegyezményeket különböző szempontok alapján *csoportosíthatjuk*.

Csoportosíthatjuk a megállapodásokat annak alapján, is hogy az iparjogvédelem milyen intézményére (szabadalom, védjegy, ipari minta stb.) vonatkozó előírásokat tartalmaznak.⁴

Megkülönböztethetünk az egyezmény jellege alapján elvi jellegű vagy anyagi jogi rendelkezéseket tartalmazó, eljárási (technikai) jellegű és dokumentációs (technikai) jellegű megállapodásokat.⁵ Végül találkozhatunk olyan osztályozással is, amely 3 csoportba sorolja ezeket a megállapodásokat.

Ennek megfelelően az első csoportba tartoznak a nemzetközi bejelentési, illetve lajstromozási rendszereket létrehozó nemzetközi megállapodások, a második csoportba az osztályozási megállapodások, a harmadik csoportba pedig az egyéb, csak elvi jellegű megállapodások.⁶

Mindegyik univerzális iparjogvédelmi nemzetközi szerződésről elmondható, hogy azok elsősorban az oltalommal kapcsolatos *alapviszonyokat szabályozzák*, az egyes vonatkozásokban azonban érintik a felhasználási jogviszonyokat is.

Közelebbről a védjegyjog területén, vagy azt érintően jelenleg az alábbi *nemzetközi megállapodások* vannak hatályban:

- az 1883-ban létrehozott PUE, mint alapmegállapodás;
- a védjegyek nemzetközi lajstromozására 1891-ben létrejött Madridi megállapodás;
- a gyári vagy kereskedelmi védjegyekkel ellátható termékek és szolgáltatások nemzetközi osztályozásáról szóló 1957-es Nizzai Megállapodás;
- az áruk hamis vagy megtévesztő származási jelzéseinek megakadályozásáról 1891-ben kötött Madridi megállapodás;
- az eredetmegjelölések oltalmáról és nemzetközi lajstromozásáról 1958-ban létrehozott Lisszaboni Megállapodás.

A védjegyjog nemzetközi intézményrendszeréhez tartozik e megállapodásokon túlmenően az iparjogvédelem nemzetközi szakosított szervezetének (WIPO), szak-

³ E megállapítás kapcsán Lontai példaként említi a Lisszaboni Megállapodás 1 cikkét, a Madridi Megállapodás 5. cikk 82) bekezdését, valamint a PCT (Patent Cooperation Treaty) 1. cikk 2. pontját. LONTAI ENDRE: i. m. 38. p.

⁴ Uo.

⁵ BOBROVSZKY JENŐ: *Nemzetközi iparjogvédelem*. MIE tanfolyam jegyzet VIII/1. Bp. 1980.

⁶ Ilyen csoportosításban tekinti át az iparjogvédelmi vonatkozású, univerzális jellegű nemzetközi szerződések rendszerét az *Iparjogvédelmi Kézikönyv*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1989, 274. p.

mai-érdekképviselési jellegű szervezetének (AIPPI), valamint más nemzetközi szervezeteknek (GATT) működése, tevékenysége, mivel ezek nagymértékben hozzájárulnak egy-egy adott szakterület jogi normáinak egységesítéséhez, vagy jogi harmonizációjához.⁷

1. A védjegyekre vonatkozó hatályos nemzetközi megállapodások

1.1 A Párizsi Unió egyezmény (PUE)

A PUE-t 1883. március 20-án Párizsban 11 tagállam hozta létre. Magyarország 1909-től tagja az egyezménynek.

Az egyezményt *többször felülvizsgálták*: 1900-ban Brüsszelben, 1911-ben Washingtonban, 1925-ben Hágában, 1934-ben Lisszabonban, 1967-ben Stockholmban. (Az egyezmény legutóbbi stockholmi szövegét és nálunk az 1970 évi 18. tvr. hirdette ki). A felülvizsgálat eredményeként az egyezménynek több szövege alakult ki, amelyek közül a hágai, a londoni, a lisszaboni, és a stockholmi jelenleg is hatályos. Ez azt jelenti, hogy pl. a Magyarország által is ratifikált Egyezmény stockholmi szövege csak azon államok vonatkozásában hatályos, amelyek maguk is ratifikálták a stockholmi szöveget.

A PUE nem hoz létre a nemzeti iparjogvédelmi rendszerekkel párhuzamos vagy azok felett álló szupranacionális nemzetközi iparjogvédelmi rendszert.

Célja az, hogy a létező nemzeti iparjogvédelmi rendszerekre építve elősegítse a külföldiek iparjogvédelmi jogszerzését a többi tagországban, továbbá, hogy a jogok korlátozását meghatározott keretek között tartsa. Lényegében tehát a nemzeti gazdaságok és jogrendszerek között képez egy közvetítő közeget, egy jogi „transzmissziós mechanizmust”, amely a magyar bejelentőnek külföldön, a külföldieknek – egyebek között – Magyarországon segíti elő jogaik biztosítását.⁸

Az egyezmény előírásai a nemzetközi kooperáció elősegítését célzó olyan *elveket és normákat* rögzítenek, amelyek az iparjogvédelem területére eső nemzeti jogalkotás egységesítését, de legalábbis közelítését szolgálják.⁹

A PUE alapvető elvei, intézményei közül említést érdemel:

- az egyenlő bánás elve;
- az unió elsőbbség intézménye;
- az oltalmak függetlenségének elve, valamint
- az ún. közös szabályok („minimum- standard” rendelkezések).

Az egyenlő elbánás elve annyit jelent, hogy minden unió tagországból származó külföldi bejelentő (állampolgár és jogi személy egyaránt) az iparjogvédelem terüle-

⁷ Lásd DR. TATTAY LEVENTE: A védjegy jogszabályok harmonizációja. *Magyar iparjogvédelmi Egyesület Közleményei*, 1993. évi 34. szám, 42–48. p.

⁸ *Iparjogvédelmi Kézikönyv*, i. m. 275. p.

⁹ LONTAI ENDRE: i. m. 27. p.

tén a belföldivel azonos jogokat élvez a nemzetközi magánjog szempontjából irányadó jogrendszerben.¹⁰

A diszrimináció-mentes elbírálás tehát minden uniós tagországtól megköveteli, hogy az oltalom megszerzése, érvényesítése, fenntartása stb. terén ugyanolyan jogi feltételeket biztosítson bármely más uniós tagország bejelentői vagy érdekeltjei részére, mint saját állampolgárai, illetőleg jogi személy részére. Az egyenlő elbánás azokra a külföldiekre is vonatkozik, akik az unióhoz nem tartozó ország állampolgárai, de valamely uniós ország területen lakik, vagy ott valóságos és működő ipari telepe van.¹¹ (Ezt asszimilációs elvként az egyenlő elbánás „kiterjesztő elveként” szokás említeni.¹²)

Hangsúlyozni kell azonban, hogy az egyenlő elbánás elve csupán *alaki*, nem pedig anyagi *viszonosságot* ír elő. Arra tehát nem ad lehetőséget, hogy a külföldi ugyanolyan terjedelmű jogokat is élvezzen az unió másik országában, mint amilyen terjedelmű jogot az ő országa nyújt a másik ország állampolgárának.

Védjegyjogi aspektusból megközelítve arról lehet szó csupán, hogy az unió bármely országában közvetlen bejelentéssel védjegyoltalmat tehetnek a külföldiek a belföldiek számára előírt anyagi és eljárásjogi feltételekkel és az előírt alakiságok teljesítésével.

Az egyenlő elbánás elve az iparjogvédelem területén valóságosan érvényesülő, ténylegesen ható alapelv. A PUE valamennyi tagországának iparjogvédelmi rendszere ezáltal „nyílt jellegűvé”, vagyis a többi tagország bejelentői számára is használhatóvá vált és ennek eredményeképpen a külföldiek a belföldiekkel elvileg azonos esélyekkel indulhatnak az adott országban iparjogvédelmi versenyében,¹³ vagyis az adott nemzeti piacon.

Az uniós elsőbbség intézménye védjegyjogi vonatkozásában annyit jelent, hogy a PUE hatálya alá tartozó ország azon személy (vagy annak jogutódja), aki a védjegyoltalom elnyerése érdekében valamely uniós országban szabályszerű bejelentését tesz, 6 hónapon belül elsőbbségi jog illeti meg arra, hogy bejelentését az Unió más – egy vagy több – országában megtegye.

Pontosabban ezt úgy kell érteni, hogy ilyen esetben a bejelentés elsőbbségi napjaként az első- vagy *alapbejelentés* megtételének napját kell tekinteni. Szabályszerű hazai bejelentésnek kell tekinteni azt a bejelentést, amely elégséges annak megállapításra, hogy a kérelmet a szóban forgó országban melyik napon terjesztették elő, függetlenül a kérelem további sorsától.¹⁴

Az unós elsőbbség érvényesítésének nem feltétele, hogy az alapbejelentés alapján az oltalmat megadják és az is közömbös, hogy mi lesz az alapbejelentés további jogi sorsa (visszavonják, megsemmisítik stb.).

¹⁰ E fontos elv alapelv a nemzetközi kapcsolatok már területein is. Lásd erről részletesen MÁDL F. – VÉKÁS L.: *Magyar nemzetközi magánjog*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1981.

¹¹ A PUE Stockholmban felülvizsgált szövegének 3. cikke rendelkezik erről.

¹² Az „asszimilációs elv” más felfogására lásd LONTAI ENDRE: i. m. 27. p.

¹³ E szemléletes kifejezést LONTAI használja uo. 27. p.

¹⁴ A PUE hatályos szövegének 4. cikk (3) bekezdésében meghatározott rendelkezés.

Az uniós elsőbbség intézménye a gyakorlatban azért nagy jelentőségű, mert annak révén – az alapbejelentés megtétele után – az elsőbbségi időközben a bejelentőnek még lehetősége van annak mérlegelésére, hogy mely országokban érdemes az áruexport piacvédelme vagy a szellemi export jogi megalapozása érdekében iparjogvédelmi jogokat szereznie. Az elsőbbségi időközben tehát még módja van a hazai alapbejelentéssel megszerzett potenciális versenyelőny realizálására az uniós többi tagországában is.¹⁵

Az oltalmak függetlenségének elve az oltalmak territoriális (adott ország területére kiterjedő hatályú) jellegéből adódik. A PUE erre tekintettel kimondja, hogy az egyes országokban azonos tárgyú bejelentések, illetőleg oltalmak elértő szabályozása vagy jogi sorsának változásai egymást automatikusan nem befolyásolják.

Az egyik országban nyert oltalom nem garantálja tehát, hogy más országban is sikeres lesz a bejelentés (pl. az oltalmi kritériumok eltérése miatt), viszont az egyik országban megadott oltalom megszűnése nem érinti a más országokban azonos tárgyra nézve elnyert oltalom érvényességét.¹⁶

Az ún. közös szabályok („minimum-standard” rendelkezések) a védjegyek tekintetében bizonyos általános elveket, néhány általános – az egyes jogrendszerek, védjegyjogára irányadó – előírást rögzítenek. A PUE szerint az uniós országok megtagadják az oltalom megadását, olyan védjegyekre, amelyek összetéveszthetők közismert védjegyekkel, ily módon maga az Egyezmény is biztosítja a közismert (notórius) védjegyek oltalmát.

Nem alkalmazhatók továbbá az olyan megjelölések, amelyek az Unió valamely államának felségjeléből (címeréből, zászlójából és egyéb állami jelvényéből), hivatalos ellenőrzési jegyből, valamint ezek utánzatából állnak, ideértve a nemzetközi szervezetek jeleit is.

Előírja végül az Egyezmény az ún. *telle-quelle* elv alkalmazását, melynek értelmében alaki okból nem lehet a védjegyet kifogásolni abban az esetben, ha a védjegyeket a származási országban szabályszerűen lajstromozták.

Az általános jellegű, de az előzőkhez képest mégis speciális anyagi védjegyjogi rendelkezések közül a legfontosabbak a szolgáltatási és kollektív védjegyek oltalmára, a védjegyátruházás feltételeire, továbbá a védjegybitorlás szankciójára vonatkozó PUE-előírások.¹⁷

A szolgáltatási védjegyek oltalmazására az uniós országok kötelezettségeket vállalnak, ezek lajstromozására azonban nem kötelesek.

Az együttes védjegyekre vonatkozóan a PUE kimondja, hogy mindegyik ország maga bírálja el azokat a különleges feltételeket, amelyek fennállása esetén az együttes védjegyet oltalomba részesíti, s megtagadhatja azt, ha a védjegy a közérdeket sérti.

¹⁵ *Iparjogvédelmi kézikönyv*, i. m. 279. p.

¹⁶ LONTAI ENDRE: i. m. 29. p.

¹⁷ Lásd részletesen a PUE 6-10 (quarter) cikkeinek rendelkezéseit. E javaslatokkal kapcsolatos problémákról lásd részletesebben a LONTAI i. m. 59. p. kifejtett aggályokat.

A védjegy átruházása az Egyezmény szerint csak akkor érvényes, ha az egy időben történik annak a vállalatnak, üzletkörnek átruházásával, amelyhez a védjegy tartozik. Ez azonban az unió országaira nem rója azt a kötelezettséget, hogy olyan védjegy átruházását is érvényesnek tekintsék, amelynek a jogszerző részére való használata tényleges alkalmas a közönség megtévesztésére, nevezetesen a védjeggyel ellátott áru származási helyén, természetét vagy lényeges tulajdonságát illetően.

A védjegybitorlás kötelező szankciójaként a PUE előírja, hogy minden, védjeggyel jogosulatlanul ellátott árut behozatalkor az Unió azon országaiban, amelyekben a védjegynek törvényes oltalomra van joga – az átvevőnek az áruk kivételével – le kell foglalni. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni abban az esetben is, ha termék származását vagy a termelő (előállító, illetve kereskedő) azonosságát közvetlenül vagy közvetve hamisan jelölték meg.

A PUE – mint minden ilyen típusú egyezmény – meghatározott időnként *felülvizsgálatra*, s annak eredményeként változtatásra szorul. A legutóbbi, 1967-es stockholmi revízió óta is több vitás kérdés merült fel, s a módosítást illetően több javaslat került megfogalmazásra. A védjegyek vonatkozásában megemlíthetők ezek közül a közismert védjegyek oltalmának lajstromozáshoz kötése, a védjegyhasználati kötelezettség általános előírása, valamint a kényszerlicencia intézményének bevezetése.

A nemzeti és regionális védjegyjogi normák *harmonizációjának* megvalósítását a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) a 80-as évek második felében tűzte napirendre. Ennek megfelelően a 1989-ben megkezdődött egy – a védjegyjogi normák harmonizációjára vonatkozó – Nemzetközi Megállapodás kidolgozása. A megállapodásnak természetesen a harmonizációt alapjaiban már megvalósító Párizsi Unió Egyezmény, valamint a kapcsolódó más nemzetközi egyezmények eredményein kell létrejönnie, azokkal összhangban kell megvalósulnia.

1.2. A Madridi Megállapodás

A védjegyek területén hatályban lévő *univerzális mellékegyezmények* közül a legjelentősebb az 1891-ben megkötött, a védjegyek nemzetközi lajstromozásáról rendelkező *Madridi Megállapodás*, melynek utoljára 1967-ben Stockholmban felülvizsgált szövegét nálunk az 1973. évi 29. tvr. hirdette ki. (Magyarország egyébként 1909 óta tagja az egyezménynek.)

A Madridi Megállapodás jelentőségét eredményei ellenére korlátozza az a tény, hogy jelenleg csupán 37 tagállama van és olyan jelentős védjegyaktivitást mutató országok, mint az USA, Japán, Kanada, Egyesült Királyság, Ausztrália és a skandináv országok mindezekig nem csatlakoztak hozzá.

Az 1891-ben létrehozott megállapodásban rögzített jogi rendszer lényege a felülvizsgálatok ellenére azonos maradt: valamely szerződő országból származó véd-

jegy védelmében részesülhet valamennyi szerződő ország területén a védjegy *nemzetközi lajstromozása* alapján.¹⁸

A nemzetközi lajstromozás azonban csak a védjegy nemzeti lajstromozását követően történhet meg.

A származási országban nyert oltalomhoz kötődés az oltalom első 5 évében érvényesül, az ezen időintervallumon belül bekövetkező változások (pl. az oltalom megszűnése) kihatással vannak a nemzetközi védjegy sorsára is. Ezt követően azonban a nemzetközi oltalom függetlenedik az eredeti oltalomtól.

A tagállamokban a nemzetközi lajstromozásra benyújtott *kérelmeket* az adott ország találmányi hivatalai – a hazai lajstromozás tényének igazolása mellett – *továbbítják* a WIPO-hoz.

A kérelmezőnek meg kell jelölnie a Madridi Unió azon tagállamait, amelyekben a védjegy oltalmát igényli (ún. „területi kiterjesztés”). Ha a WIPO a kérelem megvizsgálása után azt állapítja meg, hogy ez eleget tesz az előírt feltételeknek (megfelel az előírt formai követelményeknek és megtörtént a díjfizetés) a védjegyet bejegyzik a Nemzetközi Lajstromba, melyről értesítik minden érdekelt ország védjegy hivatalát.

A védjegy hatályának kiterjesztése esetén azokban az országokban, amelyekben az adott védjegy oltalmát kérték, a nemzeti hatóságnak lehetősége van ezt elutasítani, legkésőbb a védjegy nemzetközi lajstromba történő bejegyzést követő egy év elteltével. Erre azonban csak akkor van lehetőség, ha a kért oltalom a hazai feltételeknek nem felel meg. Ilyenkor is biztosítani kell továbbá az érdekelt számára a megfelelő jogorvoslati lehetőségeket.

Ha az oltalmat nem utasítják el, a nemzetközi lajstromozás hatályba lép minden megnevezett országban, amelyekre az oltalom kiterjesztést kérték, éppúgy, mintha ezekben az országokban is lajstromozták volna.

A nemzetközi védjegy oltalmi ideje egységesen 20 év mindazokban az országokban, ahol az oltalmat biztosítják. Az oltalmi idő ismételt meghosszabbítható. A megújítási eljárást is a hazai védjegyhatósághoz benyújtott kérelemmel lehet lefolytatni.

Ugyanakkor a viszonylag kevés taglétszáma miatt az Unió nélkülözi az univerzalitást. A Szellemi Tulajdon Világszervezete ezért, már a 70-es évek elején kísérletet tett a tagországok számának kiszélesítésére, ezáltal egy valóban egyetemes nemzetközi lajstromozási rendszer kialakításra.

Ennek jegyében – főként a nagy gazdasági hatalmak (USA, Japán, Nagy-Britannia) csatlakozásának megnyerése érdekében – született 1973-ban Bécsben a Védjegy Lajstromozási Szerződés (Trademark Registration Treaty, azaz TRT), amely a Madridi Megállapodás továbbfejlesztésének tekinthető.

A TRT szerint is egyetlen bejelentéssel lehet nemzetközi oltalmat szerezni, de a nemzetközi lajstromozásnak nem előfeltétele a bejegyzett nemzeti védjegy oltalma.

---

¹⁸ DR. NÉMETH MÓNICA – DR. SZABÓ GYÖNGYI – DR. BOSCH ÁRPÁD: A madridi Megállapodás Centenárium 1891–1991. Könyvismertetés. *Iparjogvédelmi Szemle*, a Szabadalmi Közlöny és védjegyértéktő melléklete 1991. decemberi szám.

lom. A TRT szerinti nemzetközi védjegy már eleve függetlenedik a nemzeti oltalmaktól, vagyis a származási országban nyert oltalom sorsa nem befolyásolja a nemzetközi védjegyét.

E szerződés értelmében az elismerés elutasításának joga ugyanúgy megilleti az egyes országokat, de az elutasításra vonatkozó határidőt 15 hónapban (tanúsító védjegyek esetén 18 hónapban) állapítja meg. Tekintettel arra, hogy egyes jogrendszerek a védjegyoltalmat nem a regisztráláshoz, hanem a tényleges használatához kötik, az új lajstromozási megállapodás a tényleges használat megvalósítására 3 éves türelmi időt engedélyez, mely idő alatt az oltalom nem utasítható el a tényleges használat hiányára alapítva.

A TRT a nemzetközi oltalom idejét 10 évben állapítja meg, amely – a korábbiánál egyszerűbb eljárással – ugyancsak ismételtlen meghosszabbítható.¹⁹

Az univerzális rendszer megteremtésére inkább a Madridi Megállapodás felülvizsgálatának lehetősége kínálkozott. E megközelítés elfogadását azonban nehezített, hogy a Madridi Megállapodás tagországai elégedettek voltak a megállapodás meglévő formájával és valójában nem nagyon kívánták a – bizonyos kockázatokkal is járó felülvizsgálatot.

A 80-as években hármastörekvés jelentkezett:

- a Madridi Megállapodás alapvető elveinek megőrzése a tagországok számára;
- egyes érdeklődő országok (pl. Nagy-Britannia, Dánia, Írország) igényeinek figyelembe vétele a nemzetközi védjegy-lajstromozási rendszer területén abból a célból, hogy azok tagországgént bevonhatók legyenek az együttműködésbe;
- lehetőséget biztosítani arra, hogy az Európai Gazdasági Közösség – amely regionális védjegy-egüttműködést kívánt megvalósítani – a saját jogán vehessen részt az együttműködésben.²⁰

A kormányok szakértőinek 1986–1989 közötti tanácskozásai eredményeként végül is a Madridi Megállapodással párhuzamos szerződés gondolata fogalmazódott meg.

Egy „Jegyzőkönyv” koncepciója került elfogadásra, mely a Madridi Megállapodáson alapul és célja a Megállapodásban résztvevők számának növelése. A szabályozás arra irányult, hogy lehetővé tegye olyan államok számára a nemzetközi lajstromozási rendszerben való részvételt, amelyek érdekeltek a Madridi Megállapodás bevált rendszerének alkalmazásában, de az országaikban a hatályos védjegy-jogi szabályok nem teszik lehetővé a Megállapodáshoz való csatlakozásunkat. A jegyzőkönyv tehát lehetőséget kívánt biztosítani a Madridi Unió kívüli állammoknak a nemzetközi lajstromozási rendszerhez való csatlakozására a rendszer változatlanul hagyása mellett, mindamellett lehetővé kívánta tenni az Európai Gaz-

¹⁹ LONTAI ENDRE: i. m. 44–45. p.

²⁰ DR. BOBROVSZKY JENŐ: Új nemzetközi iparjogvédelmi szerződések a Szellemi Tulajdon Világszervezet keretében. *Szabadalmi Közlöny és Védjegyértéktető*, 1989. évi 9. szám Melléklet 20. p.

dasági Közösségnek – a tagországok által átruházott hatáskörben – a saját jogon való együttműködést. A Jegyzőkönyvet Madridban 1989. június 28-án fogadták el.

A Madridi Megállapodáshoz képest a Jegyzőkönyv az alábbi *lényeges változásokat* tartalmazza:

- a nemzetközi védjegylajstromozáshoz a nemzeti bejelentés is elegendő alapul szolgálhat;
- a nemzeti hivatalok által végezett teljes vizsgálat esetén az elutasításra megállapított és rövidnek bizonyult – 1 éves – határidőt 18 hónapra fel-emeli;
- a nemzeti bejelentésen alapuló védjegyek oltalmi ideje 20 évről 10 évre csökken, viszont újabb 10 évre korlátlanul megújítható;
- a nemzetközi lajstromozás – annak keltével – a megjelölt országokban nemzeti bejelentéssé alakítható át, ha a bejelentés alapjául szolgáló nemzeti oltalom visszavonás vagy elutasítás folytán a bejelentéstől számított 5 éven belül megszűnt, végül
- a szerződő országok a nemzetközi lajstromozási kérelmek kapcsán egyéni díjat is érvényesíthetnek a nemzetközi illeték helyett.

A Jegyzőkönyv nemzetközi szervezet számára is lehetővé teszi a csatlakozást, továbbá – az EKG igényeinek megfelelően – rendelkezik az egyes tagállamok által létrehozandó közös védjegyhivatallal való együttműködésről.

A jegyzőkönyv által létesített párhuzamos rendszer csak a jegyzőkönyv tagországai egymás közötti viszonyában és a Jegyzőkönyv tagországai, valamint a Madridi Megállapodás tagországai között jut érvényre. A jegyzőkönyv hatálybalépését követő 10 év eltelte után azonban a Madridi Unió Közgyűlése – kétharmados többséggel – megszüntetheti ezt a párhuzamosságot és lehetősége van általános érvényűvé tenni a Jegyzőkönyvben elfogadott rendszert.²¹

A jegyzőkönyv végrehajtása szempontjából különleges jelentőségű, hogy a Madridi Megállapodás és a Jegyzőkönyv rendszerében működő, adminisztratív hatósági feladatokat ellátó szervek idővel egyesülnek. Így csupán egyetlen Közgyűlése lesz a Jegyzőkönyvet aláíró és a Madridi Unió tagállamainak, függetlenül attól, hogy utóbbiak elfogadják a Jegyzőkönyvet vagy nem.

A Madridi Unió Közgyűlésének a Jegyzőkönyv hatálybalépése után olyan Szabályzatot is meg kell alkotnia, amely magában foglalja mind a Madridi Megállapodás, mind pedig a Jegyzőkönyv által előírt eljárást.

A munka előkészítésével megbízott WIPO-munkacsoport tervezi egy új nemzetközi bejelentési formanyomtatvány bevezetését is, amely mind a Madridi Megállapodás, mind a jegyzőkönyv rendszerében használható.

Ez három különböző nemzetközi kérelem alkalmazását teszi lehetővé: kizárólag a Madridi Megállapodás által, kizárólag a Jegyzőkönyv rendszer által, valamint mindkét rendszer által szabályozott kérelmet.

²¹ *Iparjogvédelmi Kézikönyv*, i. m. 400. p.

Azt, hogy melyik kérelem alkalmazandó, a származási országtól, illetve annak hatóságától függ.

A szabályzat-tervezet teljes, minden kérdésre kiterjedő szövegnek kimunkálása a WIPO keretén belül szervezett munkacsoport feladat, e munkálatok jelenleg is tartanak.

1.3. A Nizzai Megállapodás

A védjegyek nemzetközi osztályozására jött létre az 1957-ben megkötött *Nizzai Megállapodás*. Az 1967-ben Stockholmban és 1977-ben Genfben felülvizsgálat megállapodást Magyarországon az 1970. évi 17. tvr. hirdette ki.

A Nizzai Unió tagországai a védjegyekkel ellátható termékek és szolgáltatások *egységes osztályozásában* állapodtak meg és akár a hazai, akár a nemzetközi védjegyekkel kapcsolatos eljárás, valamint nyilvántartások során kötelesek ezen országok a nemzetközi osztályozást alkalmazni. Az osztályozás (klasszifikáció) a védjegyekkel ellátható árukat egyértelműen és megfelelően csoportosítja. A termékeket 34, a szolgáltatásokat további 8 osztályba sorolja a megállapodás. A hazai bejelentés esetén is – a megfelelő oltalom biztosítása érdekében – célszerű az árujegyzék összeállításánál a nemzetközi osztályozás terméknevezéseit alkalmazni.

Az osztályozás esetenkénti módosítására valamennyi tagállam képviselőiből álló Szakértői Bizottságot hoztak létre, melynek tevékenysége biztosítja, hogy az egyes termékek a technikai haladásnak, valamint a termékcseré bővülésének megfelelően szerepeljenek az osztályok jegyzékében.²²

Más megközelítésű osztályozást vezet be az 1973-as Bécsi Megállapodás, melyet eddig 19 ország – köztük hazánk – írt alá, de még csak öten ratifikálták, s így még nem lépett hatályba.

1.4. A „másik” Madridi Megállapodás

A másik hamis vagy megtévesztő származási jelzéseinek megakadályozásáról szóló, 1891-ben megkötött „másik” *Madridi Megállapodás* szövegét utoljára 1958-ban Lisszabonban vizsgálták felül és Stockholmban egészítették ki 1967-ben (melyhez Magyarország már 1934-ben csatlakozott), és amelyet az 1970. évi 18. tvr. hirdetett ki.

A szabályozás *többlépcsős* megoldást tartalmaz.

A megállapodás szerint minden olyan hamis jelzést viselő árut, amely akár közvetlenül, akár közvetve származási ország, illetve hely gyanánt a megállapodás hatálya alá tartozó országoknak egyikét, illetőleg ezek valamelyikében fekvőhelyet tüntet fel, bármely említett országba való behozatal alkalmával – a tranzitáruk kivételével – *le kell foglalni*, vagy ha valamelyik ország jogszabályai ezt nem teszik lehetővé, *behozatali tilalmat* kell érvényesíteni. A lefoglalást végre kell hajtani

²² Lásd uo. 411–412. p.

abban az országban is, ahol a hamis származási jelzést alkalmazták, illetve abban is, ahová a hamis jelzéssel ellátott árut bevitték.

Ha behozatali tilalomra sincs jogszabályi lehetőség, helyette azokat a jogi eszközöket lehet igénybe venni, amelyeket az illető ország jogszabályai hasonló esetben *belföldieknek* biztosítanak.

Végezetül: ha a hamis vagy a megtévesztő származási jelzések megakadályozásra az adott országban nincs speciális rendelkezés, azokat a jogkövetkezményeket kell alkalmazni, amelyeket a védjegyekre és a kereskedelmi nevekre vonatkozó jogszabályok írnak elő.

A megállapodáshoz tartozó országok nemcsak a hamis származási jelzéssel ellátott termékek tényleges forgalmának a megakadályozására kötelesek, hanem az ilyen utalásoknak a *reklámtevékenységben* való alkalmazását is meg kell tiltaniuk.²³

1.5. A Lisszaboni Megállapodás

Az eredetmegjelölések oltalmáról és nemzetközi lajstromozásáról 1958-ban megkötött Lisszaboni Megállapodás csak tágabb értelemben sorolható a védjegyek területén létrejött nemzetközi megállapodások körébe, mindamellet néhány konkrét, védjegyjogi szempontból is jelentős szabályt tartalmaz.²⁴ A PUE keretében létrejött megállapodás 1967-ben Stockholmban felülvizsgált szövegét Magyarországon az 1967. évi 7. tvr. hirdette ki. A megállapodásban résztvevő országok kötelezik magukat arra, hogy területükön oltalomban részesítik az unió többi országának termékeire vonatkozó eredetmegjelöléseket, ha azokat a származási ország oltalomban részesíti és az nemzetközileg lajstromozásra került.

Az eredetmegjelölés fogalmát a megállapodás akként határozza meg, hogy az „valamely ország, táj, vagy helység földrajzi neve, ha azt olyan ottani származású termék megjelölésére használják, amelynek minőségét vagy jellegét – kizárólag vagy lényegében – a földrajzi környezet határozza meg, beleértve a természeti és emberi tényezőket.”²⁵

Olyan – főként mezőgazdasági, de lehet ipari – termékekről van szó tehát ebben az esetben, amelyeknek minőségét, sajátos tulajdonságait az a földrajzi környezet határozza meg, ahonnan származnak. Származási országnak pedig azt az országot kell tekinteni, amelynek neve a terméket híressé tette, vagy ahol az eredetmegjelölés hírnevét adó vidék vagy helység fekszik.

Az oltalom biztosításának előfeltétele, hogy az oltalmat igénylő a saját származási) országának jogszabálya alapján jogosult legyen a jelzés használatára. Amíg az oltalom a származási országban fennáll, a nemzetközileg regisztrált eredetmegjelölés nem válik fajtamegjelöléssé, azaz bárki által használható szabadjelzéssé.

²³ Ilyennek tartja Lontai a Lisszaboni Megállapodás 6. cikkét, mely a nemzetközileg regisztrált jelzés fajtamegjelöléssé válásnak kizárásával rendelkezik LONTAI ENDRE: i. m. 46. p.

²⁴ Lásd A lisszaboni Megállapodás 2. cikk (1) bekezdését.

²⁵ Teljes nevén „Bureaux Internationaux Reunis de la Propriété Industrielle”.

Az oltalom mindenféle visszaélés ellen, így a közvetett jogsértések ellen is védelmet biztosít. A megjelölést ugyanis a jogosultakon kívül más nem használhatja fordításban, vagy „fajta”, „típusú”, „szerű”, „utánezat”, illetve hasonló kifejezéshez fűzve, illetőleg a valóságos eredeti feltűntetése mellett sem.

Az eredetmegjelölések területén fennálló nyílt nemzetközi érdekellentétek lehetetlenné tették a Lisszaboni Megállapodás egyetemes egyezménnyé való fejlődését. Ezért hozták lére 1994-ben az *Európai Unió eredetvédelmi rendszerét*, melyet rendeletek segítségével alakítottak ki.

Az új oltalmi rendszer a származási jelzés helyett a földrajzi jelzés fogalmát alkalmazza és bevezeti az oltalom alatt álló termékek minősítésének rendszerét.

2. A nemzetközi szervezetek szakosított szervei

A nemzetközi szervezetek szakosító szervei meghatározó szerepet játszanak egy-egy szakterület jogi normáinak egységesítésében vagy harmonizációjában. Ez a tendencia megfigyelhető a nemzetközi iparjogvédelem, közelebbről a nemzetközi védjegyjog területén is.

Az előző pontban említett nemzetközi megállapodások (a PUE, valamint a kapcsolódó mellékegyezmények) nem írták elő a nemzetközi jogi személyiséggel rendelkező szervezet létrehozását, így azok működésének feltételeit az uniókat alkotó országok maguk állapítják meg. Az egységes működést az uniós tagországok képviselőiből álló, háromévenként ülésező közgyűlés hivatott biztosítani, melynek döntési jogosultsága a legfontosabb kérdésekre terjed ki. A közgyűlés a kisebb feladatok ellátására végrehajtó bizottságot választ, mely évente 1 alkalommal ül össze. A folyamatos működés, az adminisztratív feladatok ellátásának megszervezésére nemzetközi irodák alakultak. Ilyen iroda volt a PUE tagországainak iparjogvédelmi adminisztrációját egyesítő BIRPI,²⁶ mely 1960-tól genfi székhellyel működött.

A megnövekedett feladatok azonban felvetették, a szervezeti kérdések újraszabályozásának szükségességét. Erre az 1967-es stockholmi konferencián – a PUE általános revíziójának kapcsán – került sor, amikor is létrehozták a Szellemi Tulajdon Világszervezetét (angol nyelvű rövidítése: WIPO, franciául: OMPI²⁷), mely 1974-től az ENSZ szakosított szerveként működik.

2.1. A WIPO szerepe az együttműködés fejlesztésében

A Világszervezet fő célja a szellemi tulajdon (tehát az iparjogvédelem és a szerzői jog) oltalmának előmozdítása az államok együttműködése révén. E cél megvalósítása érdekében aktívan közreműködik a nemzetközi szerződések előkészítésében,

²⁶ Példaként említhetjük pl. a Madridi Unióhoz csatolt Jegyzőkönyv Szabályzatának kidolgozására létrehozott WIPO-munkacsoportnak a dolgozat előző pontjában megjelölt tevékenységét.

valamint – főként az iparjogvédelem területén – a jogegységesítési törekvések megvalósításában.²⁷

Lajstromozási tevékenységet végez a nemzetközi megállapodásokra épülő nemzetközi védjegyekkel (ipari mintákkal és eredet megjelölésekkel) kapcsolatban.

Jelentős szerepet játszik egyes országok (elsősorban a fejlődő országok) iparjogvédelmi infrastruktúrájának kialakításában, oktatási programokkal, rendszeres konzultációkkal „mintajogszabályok”, gyakorlati útmutatók kibocsátásával nagymértékben hozzájárul az érintett országok iparjogvédelmének fejlődéséhez.

A WIPO az iparjogvédelmi dokumentáció és információ egységesítése és nemzetközi fejlesztése terén is jelentős eredményeket tud felmutatni.

További célja a Világszervezetnek a szellemi tulajdon körében létrehozott sokoldalú nemzetközi szerződések alapján működő uniók igazgatása, működtetése.

Mint ahogy korábban arról szó volt, az uniók nem önálló jogi személyiséggel rendelkező nemzetközi szervezetek, hanem csupán az abban részt vevő államok közösségének igazgatási, pénzügyi jellegű együttműködési egységei a Világszervezetben belül.

2.2 A Nemzetközi Iparjogvédelmi Egyesület (AIPPI)²⁷

Az AIPPI, mint társadalmi szervezet 1897-ben Brüsszelben alakult meg, melynek Magyarország kezdettől fogva tagja. Az AIPPI köre azonos a PUE tagsági körével, tagjai azonban nem az országok küldötteiből, hanem „független” személyekből állnak mindamellett léteznek ún. nemzeti csoportok, amelyek természetesen rendelkeznek több-kevesebb homogenitással a tagok nyilvánvalóan az iparjogvédelemben érdekelt elméleti és gyakorlati szakemberek, így az Egyesület szakmai érdekképviselői jelleget is tükröz.

Az AIPPI legfontosabb fóruma a háromévenként összehívásra kerülő kongresszus, ahol – általában a PUE keretében is megoldásra váró – legfontosabb iparjogvédelmi kérdéseket vitatják meg.

Az egyesület munkaprogramjában általában olyan kérdések szerepelnek, amelyek az iparjogvédelmi együttműködés kiterjesztését és az ilyen tárgyú konkrét problémák megoldását célozzák.

A védjegyek vonatkozásában, pl. az utóbbi években az AIPPI programjában szerepelt a kollektív és tanúsító védjegyek problémakörének tanulmányozása, illetve megvitatása, valamint a védjegyek és a fogyasztóvédelem összefüggései, továbbá a nemzetközi védjegyoltalom kérdései.²⁸

Az AIPPI-ben kialakított álláspontok nagyban segítették és segítik a különböző államközi döntések előkészítését és sajátos eszközökkel hozzájárulnak a gyakorlati együttműködés fejlesztéséhez.

²⁷ AIPPI: Association Internationale pour la protection de le propriété Industrielle.

²⁸ LONTAI ENDRE: i. m. 55. p.

2.3. A GATT (Általános Kereskedelmi- és Vámtarifa egyezmény) védjegyekkel kapcsolatos rendelkezései

A GATT 1990-es aktuális ún. Uruguay-i fordulója a szellemi alkotások kérdéseit is napirendjére tűzte. Már a korábbi (tokiói) forduló is célba vette a „kalózáruk” (hamis védjegyekkel, jelzésekkel ellátott termékek) forgalmazása elleni fellépés.

A forduló Punta del Este-i mandátuma a szellemi tulajdon kereskedelmi vonatkozású aspektusait tűzte napirendre, különös tekintettel a bitorlás folytán létrejött javak forgalmára. Az iparilag fejlett államok (főleg az USA) a hivatkozott mandátum széles értelmezése alapján a szellemi tulajdon valamennyi területén adekvát előírások kidolgozását javasolták, a fejlődő országok viszont a mandátum szűkebb értelmezése mellett szálltak síkra és csupán a védjegyekkel (és esetleg a szerzői jogokkal) kapcsolatos kalózkodás elleni fellépésre kívánták a tárgyalásokat korlátozni, mondván, a szellemi tulajdonnal kapcsolatos esetleges új normák kidolgozása a WIPO kompetenciájába tartozik.

Az immateriális javak kalózkodásnak leginkább kitett fajtája, a védjegyek tekintetében a vita a külföldi védjegyek, ezen belül az ún. notórius védjegyek kapcsán bontakozott ki, de napirenden szerepelt a jog kimerítés értelmezése, vagy a lajstromozás és használat jogalapító hatása is.

Foglalkoztak a kalózáruk forgalmának meggátolása érdekében alkalmazandó hatékony módszerekkel különösen azokkal az intézkedésekkel, amelyek a kalózáruk behozatalát még a határon alkalmasak meggátolni.

Végül a Védjegyjog nemzetközi intézményrendszer körében meg kell említeni az Európai Unió védjegyrendszerét, amely három részből áll, nevezetesen:

- a Közösség Tanácsa által kiadott, minden tagállamot kötelező rendeletből, amely a Közösség, mint integráció egységes védjegyjogi rendszerét létrehozza (Szabályzat);
- a Közösségi Védjegyrendelet (Szabályzat) részletkérdésekre is lebontott végrehajtási utasításaiból, illetve az illetékek és jogorvoslat eljárási rendjéről szóló szabályzatból, valamint
- Irányelvől, amely a tagállamok védjegyjogi normái közelítéséről és egységesítéséről rendelkezik.

A Közösségi Védjegyhivatal már 1996-ban megkezdte működését Spanyolországban, Alicante-ban.

GYÖRGY CSÉCSY

SPECIFICATIONS ABOUT INTERNATIONAL LEGAL INSTITUTIONS
OF TRADEMARKS

(Summary)

The essay demonstrates the international aspects of trademarks with examining the international legal institutions of industrial property law. The starting point is the traditionally international sphere of intellectual property law. This international aspect is mainly true for the legal regulation of trademarks. First the author presents the general rules in Paris Convention, after this he establishes the connection with other universal trademark treaties such as the Madrid Registration of Marks Treaty, the Madrid Protocol and the Lisbon Arrangement.

In the second chapter of the study the author emphasizes the significance of the international organizations, which play a major role in harmonizing and unifying different areas of law regulations. This tendency can also be seen in the field of international trademark law.

Finally the author touches upon the most important result of the harmonization: the establishment of EU trademark system. Introducing the Community Trademark has huge advantages for Hungary as a member state of the European Union.